

Орлов Віктор Анатолійович,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін Донецького юридичного
інституту МВС України, кандидат
юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Однією із суттєвих перешкод на шляху здобуття якісної освіти є корупція. Вона слугує тим фактором, який утруднює можливість самореалізації талановитої молоді, де мотивує молодих людей в особистому зростанні, культивує корупційну ідеологію, дискредитує цінність освіти, породжує у суспільстві зневіру до правового порядку держави [1, с. 4]. Тим більше це стає актуальним коли здобувачами вищої освіти є майбутні правоохоронці – курсанти, слухачі закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання.

Можна визначити два абсолютно різні підходи до протидії корупції у закладах вищої освіти МВС України:

1 підхід. Забезпечити працівникам освіти закладів вищої освіти МВС України (далі ЗВО МВС України) умови, які роблять чесну й бездоганну працю більш вигідною, ніж хабарництво й побори. Передбачається, що спочатку працівник ЗВО МВС України отримує досить скромну оплату своєї праці, але з часом його чесною роботи, з'являються все нові й нові матеріальні стимули. Наприклад, підвищується зарплата (грошове забезпечення), з'являється право на отримання безвідсоткового кредиту на житло, лізинг, гідна пенсія після закінчення трудової діяльності.

2 підхід. Застосування жорстких каральних заходів. Працівник ЗВО МВС України, який знає, що в гіршому випадку отримає рік умовно, а в більшості випадків зможе просто звільнений з посади, відкупитися, бачить у хабарництві дуже привабливий спосіб збагачення.

Можна стверджувати про без відкладну необхідність створення рішучих системних дій в напрямку створення особливої атмосфери не сприйняття корупції, атмосфери відкидання самої суті проявів такого явища у відомчий освіті.

Протидія корупції в освіті має здійснюватися різними суб'єктами на різних рівнях.

1. На загальнодержавному рівні: державними органами – Міністерство освіти і науки, МВС України, прокуратура, СБУ тощо. Пропонується також спеціально створити організацію, невідконтрольну ЗВО МВС України (можливо навіть поза владою Міністерства освіти і науки та МВС України) з контрольно-дорадчими функціями.

2. Громадськістю, насамперед, освітньою та науковою, яка має об'єднати зусилля адміністрації, викладачів і курсантів і вимагати від

державних органів подолання соціальних передумов корупції – недофінансування освіти, перевантаженості викладачів і курсантів тощо.

3. Керівництвом, вченою радою та курсантсько-студентським самоврядуванням ЗВО МВС України – через установлення й дотримання етичних стандартів для адміністративного складу, викладачів і курсантів.

Виділимо заходи, спрямовані на запобігання й протидію корупції в освітній сфері:

1. *Підвищення цінності вищої освіти*, а також якості навчання (це відобразиться не тільки на корупційній складовій у вищій освіті, а й значно підвищить підготовку спеціалістів, які закінчуватимуть ЗВО МВС України). Що передбачає запровадження більш високого рівня оплати фахівців із вищою освітою; підвищення конкурентоспроможності при відборі й в процесі навчання у ЗВО МВС України.

2. *Збільшення відповідальності за корупційну діяльність*, натомість якість соціального захисту викладачів також треба покращити. Мінімізація участі в корупційних практиках викладачів, адміністративного складу пов'язується з:

- покращенням оплати їхньої праці;

- підсиленням засобів стримування через створення системи службових розслідувань випадків корупції і прийняття за їх результатами управлінських рішень;

- принциповою позицією адміністрацій ЗВО МВС України.

Для цього необхідно запровадити додатково фінансове стимулювання викладачів, які готові працювати з курсантами як наставники (інституту кураторства), керівники наукових робіт (проведення консультацій, редагування письмових робіт та ін.). Важливо зацікавити курсанта предметом і фахом, пояснити покликання професії; впроваджувати нові форми активізації ролі курсанта в здобуванні знань; підвищити рівень викладання; впровадження практичної складової під час викладання навчальних дисциплін.

3. Необхідна *строга законодавча заборона* надання «послуг» із написання рефератів, курсових і дипломних робіт, дисертацій.

4. Введення *системи зовнішнього оцінювання знань курсантів*, з використанням вже сформованої державної процедури зовнішнього незалежного оцінювання, разом із вдосконаленням критеріїв внутрішнього оцінювання і заохочення курсантів до здобуття реальних знань під час навчального процесу. Також в цьому сенсі є доречним запровадження технологій виявлення плагіату, введення національної програми «Антиплагіат» для перевірки самостійності виконання курсових і дипломних робіт; упровадження знеособлених форм перевірки й екзаменування; жорстке дотримання правил оцінювання; виключення із ЗВО МВС України у разі невиконання курсантом плану навчання.

Пропонується описати в спеціальному положенні та довести до відома всіх учасників навчального процесу, що таке плагіат,

іпрописати процеси запобігання, відповідальності та прийняття рішень щодо плагіату, аж до процедури позбавлення диплому [2].

5. *Активне громадське обговорення* (зокрема, у соціальних мережах, месенджерах) як окремих випадків хабарництва та використання службового становища з корисливою метою, так і поширення оцінок загального рівня корупції в тих чи інших навчальних закладах.

6. *Збільшення прозорості і підзвітності* ЗВО МВС України як перед громадою закладу освіти, так і перед суспільством загалом.

7. *Важливо застосовувати напрями виховного характеру*, які включають увесь комплекс відповідних заходів.

Тому вірним буде наступне ствердження: *курсанти, які пройшли через систему освіти у ЗВО МВС України, яка буде мати ознаки корупції, у подальшому будуть користуватися цими принципами корупції у своєму житті та практичній діяльності, вважатимуть їх нормальним засобом вирішення справ, навчатимуть цього своїх дітей, тим самим створюючи своєрідне замкнене коло в державі та суспільстві.*

Раннє попередження корупційних дій можливе лише при використанні індивідуального підходу. Використання в цій роботі знань із психології, педагогіки, права допомагає ректорату, деканам, керівникам курсантських підрозділів успішно й ефективно вирішувати багато питань, своєчасно передбачати й попереджати можливу протиправну поведінку. З цією метою в ЗВО МВС України на засіданнях ректорату, вченої ради та факультетів необхідно систематично розглядатися питання з виконання вимог антикорупційних законів [3].

8. Істотна роль у попередженні корупційних правопорушень належить заходам *організаційно-управлінського характеру*. Строге дотримання статутних вимог в організації життя, побуту й діяльності є найважливішим організаційним заходом щодо попередження таких правопорушень серед співробітників і курсантів [1, с.130–132]. Організованості, дисципліни й порядку не можна досягти жорсткими вимогами, украй важливим є створення необхідного середовища для подолання корупційних проблем.

Список використаних джерел

1. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навч.-мет. посіб. / К. А. Бабенко, Н. Г. Діденко, М. В. Кондрашова та ін. К. : Грамота, 2015. 184 с.

2. Кодекс академічної доброчесності Донецького юридичного інституту МВС України. URL: <https://www.dli.donetsk.ua/education-acad>.

3. Про затвердження Антикорупційної програми Донецького юридичного інституту МВС України на 2020–2022 роки : наказ ДЮІ МВС України від 21.02.2020 № 91. URL: <https://www.dli.donetsk.ua/visitor-corrupt-prg>.